

PASTORALA
SFÂNTULUI SINOD AL BISERICII ORTODOXE ROMÂNE
LA DUMINICA ORTODOXIEI DIN ANUL DOMNULUI 2012

Preaiubitului cler, cinului monahal și dreptmăriturilor creștini
din cuprinsul Patriarhiei Române,

*Har, milă și pace de la Dumnezeu-Tatăl, Fiul și Sfântul Duh,
iar de la noi arhieresti binecuvântări!*

*Preacuvioși și Preacucernici Părinți,
Iubiți credincioși și credincioase,*

Sărbătoarea de astăzi, trecută în calendar cu numele de *SDuminica Ortodoxiei*, a fost rânduiește astfel cu 1169 de ani în urmă când, în ziua de 11 martie 843, a fost reșezată în temeiurile ei *închinarea la sfintele icoane*. *Duminica Ortodoxiei*, prăznuiește de atunci și până astăzi în prima Duminică din Postul Mare, este încununarea luptelor și jertfelor creștinilor pentru apărarea sfintelor icoane, în timpul persecuțiilor împăratului Leon al III-lea Isaurul și urmașilor săi (730-787 - prima perioadă iconoclastă și 813-843 - a doua perioadă iconoclastă). În perioada respectivă mii de icoane au fost smulse cu furie nu numai de pe pereții bisericilor, ci și din casele dreptmăriturilor creștini, au fost sfărâmate, batjocorite și arse în piețele publice. Iar apărătorii sfintelor icoane au fost întemnițați, schingiuiți, uciși ori arși de vii, pătimind astfel pentru dreapta credință, care este temelia cinstirii sfintelor icoane.

Prigonitorii icoanelor nu acceptau adevărul că Mântuitorul Iisus este în același timp Dumnezeu și Om, afirmând că firea omenească a fost într-o totul absorbită de firea dumnezeiască. Ei pretindeau că Dumnezeu nu poate fi zugrăvit, deoarece este duh care nu poate fi văzut.

Ortodoxia învață însă că Fiul lui Dumnezeu S-a făcut văzut prin chipul Său uman, adică Iisus Hristos este Dumnezeu-Omul. Iată de ce, în pofida tuturor prigonirilor și suferințelor la care au fost supuși, apărătorii icoanelor nu au conținut să arate tuturor adevărul cuprins în Sfânta Evanghelie după Ioan în care se spune: „*Filip I-a zis [lui Iisus]: Doamne, arată-ne nouă pe Tatăl și ne este de ajuns. Iisus i-a zis: De atâta vreme sunt cu voi și nu M-ai cunoscut, Filipe? Cel ce M-a văzut pe Mine a văzut pe Tatăl*” (Ioan 14, 8-9). Prin urmare, potrivit mărturiilor Sfintei Evanghelii, Dumnezeu Cel

Nevăzut S-a făcut văzut prin Fiul Său, Care S-a făcut Om, având chip sau față de om. Iar dacă Fiul Cel ce S-a făcut Om este chipul sau icoana văzută a Tatălui ceresc (cf. *Coloseni* 1, 15), atunci chipul văzut al Fiului poate fi pictat în icoană. Astfel, în icoana lui Hristos vedem pe Dumnezeu - Omul, pe Fiul lui Dumnezeu întrupat. În acest sens, icoana are ca temei principal *Întruparea Fiului lui Dumnezeu*, după al Cărui chip a fost făcut primul om (cf. *Facerea* 1, 26). Acest adevăr este tălmăcit în cuvinte simple de către Părintele Cleopa Ilie, care ne spune că Dumnezeu poate fi pictat în icoane, pentru că S-a arătat oamenilor în chip vizibil și le-a vorbit prin cuvinte înțelese de ei: *icoana devine chip al lui Dumnezeu, întrucât întreaga Sfânta Treime S-a arătat oamenilor. Glasul Tatălui se face auzit la Botezul Fiului ca și la Schimbarea la față, Cuvântul lui Dumnezeu S-a întrupat și astfel L-au putut vedea ucenicii Săi, adică Sfinții Apostoli, precum și primul mucenic Ștefan, iar Duhul Sfânt a fost văzut în chipul limbilor de foc la Pogorârea Sa peste ucenici*¹.

De-a lungul veacurilor Părinții Bisericii ne-au învățat că, *prin cinstirea icoanei, noi nu ne închinăm materiei din ea, adică lemnului sau vopselei, ci persoanei pe care ea o înfățișează*. Icoana devine sfântă atât prin sfințenia chipului pictat pe ea, cât și prin sfințirea pe care preotul o săvârșește cu harul Duhului Sfânt. Sfinții Părinți vorbesc despre sfintele icoane cu multă evlavie, arătând că *noi cădem și ne închinăm nu materialului din care sunt făcute icoanele, ci la aceea ce se închipuiește prin ele, adică la puterea Duhului Sfânt*², că [...] *Cinstea adusă icoanei trece la cel zugrăvit pe ea*³, că [...] *pictura tăcută grăiește de pe ziduri, mult bine făcând*⁴, iar [...] *noi creștinii, sărutând cu buzele trupești chipul lui Hristos, al apostolului sau mucenicului, cu sufletul și cu gândul nostru sărutăm pe Hristos și pe Sfinții Lui*⁵. În acest sens, hotărârile Sinodului al VII-lea Ecumenic din anul 787, devenite obligatorii pentru viața noastră creștină, mărturisesc coborârea Fiului lui Dumnezeu printre oameni, ca

¹ Arhim. Ilie Cleopa, *Predici la Duminicile de peste an*, Ed. Episcopiei Romanului, 1990, pp. 323-324.

² Sf. Ioan Damaschin, *Trei tratate contra iconoclaștilor*, Ed. Institutului Biblic și de Misiune al Bisericii Ortodoxe Române, București, 1998.

³ Sf. Vasile cel Mare, *Despre Sfântul Duh*, 18, 45, PG XXXII, 146C.

⁴ Sf. Grigorie de Nyssa, cf. Leonid Uspensky, *Teologia icoanei*, Ed. Anastasia, București, 1994, p. 50.

⁵ Leonte de Neapole, cf. Arhim. Ilie Cleopa, *Predici la Duminicile de peste an*, Ed. Episcopiei Romanului, 1990, p. 319.

pe oameni să-i ridice la viața dumnezeiască, iar rostul icoanei este acela de a înduhovnici pe om și de a sfinți materia. Prin urmare, pot fi pictate icoane materiale ale Aceluia Care S-a făcut Om, purtând trup material. Prin aceasta, Dumnezeu ne-a arătat că materia poate fi sfințită și transfigurată, adică unită cu Dumnezeu prin har. Hristos a îndumnezeit materia trupului Său, făcând-o purtătoare de Duh. Prin urmare, dacă trupul poate deveni locaș al Duhului, tot astfel, și lemnul sau culoarea icoanei poate fi purtătoare de har al Sfântului Duh⁶.

Când Patriarhul Metodie al Constantinopolului și Împărăteasa Teodora au hotărât să aleagă cea dintâi Duminică din postul Sfintelor Paști ca zi de sărbătoare a dreptmăritorilor creștini biruitori asupra batjocoritorilor de icoane, au numit-o *Duminica Ortodoxiei*, ca praznic al Bisericii și cunună a biruinței credinței adevărate asupra ereziilor. Acest moment este descris într-un mod inspirat și de părintele Dumitru Stăniloae, când afirmă că: *Duminica Ortodoxiei e ziua a șaptea a Bisericii, odihna ei sărbătorească după victoria asupra haosului spiritual, prin așezarea temeiurilor adevărate ale existenței umane. Duminica Ortodoxiei este astfel, în fiecare an, sărbătoarea dreptei credințe în întregul ei, sărbătoarea biruinței adevărului revelat împotriva schimonoseliilor mincinoase ale omului. De aceea se citește în Duminica Ortodoxiei lista tuturor ereticilor și se rostește anatema asupra lor*⁷.

Iubiți credincioși și credincioase,

Icoana lui Iisus Hristos ne înfățișează prezența văzută a lui Dumnezeu Cel nevăzut, arătarea trupului nestrucios al Dumnezeului nestrucios, adică ceea ce este vizibil din Persoana Sa divino-umană. Pe de altă parte, **în icoana lui Hristos recunoaștem chemarea oamenilor la sfințenie**, la asemănarea cu Dumnezeu - Făcătorul cerului și al pământului, Care la facerea omului a zis: „*Să facem om după chipul și asemănarea Noastră*” (Facerea 1, 26). Creatorul spune **să facem om după chipul și asemănarea Noastră**. Or, acest verb, folosit la plural, ne arată că, la crearea omului, Fiul sau Cuvântul lui Dumnezeu era împreună cu Tatăl și cu Duhul Sfânt. Prin urmare, omul a fost creat după chipul Preasfintei Treimi, iar Fiul lui Dumnezeu Se face Om, pentru a-i dăruia omului harul înfierii și al îndumnezeirii, deodată cu vindecarea acestuia de păcat și

⁶ Cf. Arhim. Ilie Cleopa, *Predici la Duminicile de peste an*, pp. 323-324.

⁷ Părintele Dumitru Stăniloae, *O teologie a icoanei*, Ed. Anastasia, București, 2005, p. 51.

de moarte. În acest sens, Sfântul Maxim Mărturisitorul zice că, „*precum Hristos era după fire om fără de păcat, având trup și suflet, așa și noi, cei ce am crezut în El și ne-am îmbrăcat în El în duh, putem fi prin voia liberă fără de păcat în El*”⁸.

În icoana unui om sfânt este zugrăvit trupul său înduhovnicit care devine nesticăcios, asemenea trupului slăvit al lui Hristos, deoarece *trupul sfântului participă în aroună la starea trupului duhovnicesc pe care îl va primi omul la învierea dreptilor*. Sfântul Apostol Pavel ne spune în Epistola întâi către Corinteni: „*Se seamănă (trupul) întru stricăciune, înviază întru nesticăciune. Se seamănă întru necinste, înviază întru slavă; se seamănă întru slăbiciune, înviază întru putere; se seamănă trup firesc, înviază trup duhovnicesc. [...] Și după cum am purtat chipul celui pământesc, să purtăm și chipul Celui ceresc. [...] Căci trebuie ca acest trup stricăcios să se îmbrace în nesticăciune și acest (trup) muritor să se îmbrace în nemurire*” (1 Corinteni 15, 42-44, 49, 53). Așadar, **icoana ne prezintă, în același timp, pomenirea vieții sfântului din istorie și arvuna vieții sfântului din Împărăția cerurilor.**

Teologul ortodox Leonid Uspensky, vorbind despre sfinți și icoane, arată că „*forța care învie sfinții după moarte este Duhul Sfânt, Care, în cursul vieții lor pământești, le cuprinde nu numai sufletul, ci și trupul. De aceea spunem că icoana transmite nu chipul de zi cu zi și banal al omului, ci chipul slăvit și veșnic*”⁹. De fapt, rațiunea însăși de a fi a icoanei este aceea de a arăta lumii pe moștenitorii nesticăciunii, adică pe moștenitorii Împărăției lui Dumnezeu, pe care ei o caută și o pregustă încă din timpul vieții lor pământești. Icoana prezintă chipul omului în care locuiește harul lui Dumnezeu, biruind patimile și sfințind omul întreg, suflet și trup. La rândul său, Sfântul Irineu de Lyon atrage atenția asupra faptului că „*rodul lucrării Duhului Sfânt în om este mântuirea trupului. Căci - se întreabă el - care ar putea fi rodul vizibil al Duhului invizibil, dacă nu acela de a face trupul matur și apt de a primi nesticăciunea ?*”¹⁰ Așadar, dobândirea sfințeniei prin conlucrarea omului cu harul Duhului Sfânt este scopul vieții creștine. **În acest sens, icoanele sfinților ne arată că dobândirea sfințeniei este posibilă în orice timp și în orice loc, dacă omul iubește pe Dumnezeu și caută sfințenia Lui.**

⁸ Sf. Maxim Mărturisitorul, „A doua sută a capetelor gnostice sau teologice”, cap. 84, în *Filocalia*, vol. 2, trad. de Pr. prof. dr. Dumitru Stăniloae, Ed. IBMO, București, 2008, pp. 239-240.

⁹ L. Uspensky, *La théologie de l'icône*, Paris, 1982, p.147.

¹⁰ *Adv. Haer.*, V 12, 4.

Dreptmăritori creștini,

Luând aminte la cele de până acum și meditănd la înțelesul duhovnicesc al sfințelor icoane, care ne cheamă la sfințenie, îndeosebi în această Duminică a Ortodoxiei, ne bucurăm că asupra ereziilor a biruit dreapta credință, adică iubirea lui Dumnezeu pentru oameni arătată în Iisus Hristos. Sfinții pictați în icoane sunt pentru noi **dascăli și prieteni ajutători**. Dascăli, pentru că atunci când vedem chipul lor și auzim ce se spune despre viața lor învoătam mult despre credința lor vie și ne întărim în credința noastră. Prin câte neazuri, încercări și ispite n-au trecut ei și, totuși, au rămas credincioși lui Hristos! Văzând pilda și chipul luminos al sfinților, ne încurajăm și noi când trecem prin încercări și neazuri. Dar sfinții nu sunt numai modele pentru noi, ci **sunt și rugători pentru noi**. Ei se roagă pentru noi și împreună cu noi pentru mântuirea noastră. De aceea, trebuie să-i cinstim permanent, nu doar când avem nevoie de ajutorul lor.

După cum ne întâlnim cu Hristos când ne rugăm cu credință și evlavie în fața icoanei Sale, tot așa ne putem tainic întâlni cu Hristos când ajutăm pe semenii noștri care au nevoie de ajutorul nostru (cf. Matei 25, 35-36). Prin urmare, **trebuie să fim cu multă luare aminte la neazurile semenilor noștri, la trebuințele lor, să ne ajutăm unii pe alții astfel încât să devenim unii pentru alții icoane vii ale iubirii jertfelnice a lui Hristos, după cum cerem la fiecare Sfântă Liturghie zicând: pe noi înșine și unii pe alții și toată viața noastră lui Hristos Dumnezeu să o dăm**. Întrucât Îl iubim pe Dumnezeu în rugăciune, se cuvine să iubim prin fapte bune și chipul Său tainic prezent în fiecare om. Dacă recunoaștem că *viața și sănătatea sunt daruri de la Dumnezeu*, atunci trebuie să mulțumim lui Dumnezeu pentru darurile și binefacerile Sale, dăruind și noi, din prisosul ori puținul nostru, semenilor noștri aflați în lipsuri sau în suferințe. *Credința în Dumnezeu și iubirea de aproapele reprezintă cele două vase care ajută sufletul nostru să înainteze pe luciul apelor vieții duhovnicești și spre suferințele oamenilor care se zbat în nevoi*. Nu poate exista cu adevărat credință vie fără iubire milostivă și iubire milostivă fără credință vie - spunea vrednicul de pomenire Patriarh Justinian Marina, cel care a rânduit ca Duminica Ortodoxiei să fie ziua în care se face colecta pentru completarea Fondului Central Misionar, fond destinat lucrării misionare a Bisericii și ajutorării celor aflați în lipsuri și suferințe. Criza spirituală și criza economică de astăzi reprezintă pietre de încercare și durere pentru foarte mulți semeni ai noștri. Vedem din ce în ce mai mulți săraci, bătrâni, orfani, văduve, copii abandonți, familii

destrămate care caută sprijin și își pun nădejdea în Biserică. *Așa cum ne purtăm noi cu aproapele, tot astfel se va purta și Dumnezeu cu noi* - spunea Sfântul Ioan Gură de Aur, tălmăcind Evanghelia Înfricoșătoarei Judecăți. *De aceea - zice el - caută mila lui Dumnezeu prin milostenia față de săraci, căci fără milostenie nu poți intra în Împărăția cerurilor. Prin milostenie ne dovedim toți un trup, ne simțim în unitate, în comuniune, depășim ceea ce în mod obișnuit acordăm numai fraților, rudelor, vecinilor, urcând până la transformarea tuturor în rudenii spirituale.* Cu aceste gânduri ale Sfântului Ioan Gură de Aur, *ne adresăm frațiilor voastre astăzi, rugându-vă și îndemnându-vă să contribuiți, fiecare după puterea și inima sa, la colecta pentru Fondul Central Misionar, atât de folositoare semenilor noștri care își pun nădejdea în dragostea și ajutorul nostru, al celor ce ne bucurăm de darurile și binefacerile lui Dumnezeu, pe care, însă, trebuie să le împărtășim și altora.* Când oferiți un ban din prisosul ori puținul dumneavoastră, să aveți în minte cuvintele Sfântului Apostol Pavel care zice: „*Dumnezeu iubește pe cel care dă cu bunăvoie*” (2 Corinteni 9, 7).

Vă mulțumim tuturor pentru dărnicia arătată în fiecare an, vă dorim mult spor în urcușul duhovnicesc al Postului Sfințelor Paști, și ne rugăm lui Dumnezeu să vă binecuvânteze:

Harul Domnului nostru Iisus Hristos și dragostea lui Dumnezeu Tatăl și împărtășirea Sfântului Duh să fie cu voi cu toți ! Amin ! (2 Corinteni 13, 13)

PREȘEDINTELE SFÂNTULUI SINOD AL BISERICII ORTODOXE ROMÂNE,

† DANIEL

**Arhiepiscopul Bucureștilor,
Mitropolitul Munteniei și Dobrogei,
Locțiitorul tronului Cezareei Capadociei și
Patriarhul Bisericii Ortodoxe Române**

† Teofan

Arhiepiscopul Iașilor
și Mitropolitul Moldovei
și Bucovinei

† Andrei

Arhiepiscopul Vadului, Feleacului și
Clujului și Mitropolitul Clujului,
Albei, Crișanei și Maramureșului

† Nicolae

Arhiepiscopul Timișoarei
și Mitropolitul Banatului

† Laurentiu

Arhiepiscopul Sibiului
și Mitropolitul Ardealului

† Irineu

Arhiepiscopul Craiovei
și Mitropolitul Olteniei

† Petru

Arhiepiscopul Chișinăului,
Mitropolitul Basarabiei
și Exarh al Plaiurilor

† **Iosif**

Arhiepiscopul Ortodox Român
al Europei Occidentale
și Mitropolitul Ortodox Român al
Europei Occidentale și Meridionale

† **Serafim**

Arhiepiscopul Ortodox Român
al Germaniei, Austriei
și Luxemburgului
Mitropolitul Ortodox Român
al Germaniei, Europei Centrale
și de Nord

† **Nifon**

Mitropolit onorific,
Arhiepiscop al Târgoviștei și Exarh Patriarhal

† **Teodosie**

Arhiepiscopul Tomisului

† **Pimen**

Arhiepiscopul Sucevei și Rădăuților

† **Irineu**

Arhiepiscopul Alba Iuliei

† **Gherasim**

Arhiepiscopul Râmnicului

† **Eftimie**

Arhiepiscopul Romanului
și Bacăului

† **Epifanie**

Arhiepiscopul Buzăului și Vrancei

† **Calinic**

Arhiepiscopul Argeșului
și Muscelului

† **Casian**

Arhiepiscopul Dunării de Jos

† **Timotei**

Arhiepiscopul Aradului

† **Nicolae**

Arhiepiscopul Ortodox Român
al celor două Americi

† **Justinian**

Arhiepiscop onorific,
Episcopul Ortodox Român
al Maramureșului și Sătmarului

† **Ioan**

Arhiepiscop onorific,
Episcopul Covasnei și Harghitei

† **Corneliu**

Episcopul Hușilor

† **Lucian**

Episcopul Caransebeșului

† **Sofronie**

Episcopul Ortodox Român
al Oradiei

† **Nicodim**

Episcopul Severinului și Strehaiei

† **Vincentiu**

Episcopul Sloboziei și Călărașilor

† **Galaction**

Episcopul Alexandriei
și Teleormanului

† **Ambrozie**

Episcopul Giurguiului

† **Sebastian**

Episcopul Slatinei și Romanaților

† **Visarion**
Episcopul Tulcii

† **Petroniu**
Episcopul Sălajului

† **Gurie**
Episcopul Devei și Hunedoarei

† **Daniil**
Episcop-loctiitor (administrator)
al Episcopiei Dacia Felix

† **Siluan**
Episcopul Ortodox Român
al Ungariei

† **Siluan**
Episcopul Ortodox Român al Italiei

† **Timotei**
Episcopul Ortodox Român
al Spaniei și Portugaliei

† **Macarie**
Episcopul Ortodox Român
al Europei de Nord

† **Mihail**
Episcopul Ortodox Român
al Australiei și Noii Zeelande

† **Ciprian Câmpineanul**
Episcop-vicar patriarhal

† **Varlaam Ploieșteanul**
Episcop-vicar patriarhal

† **Varsanufie Prahoveanul**
Episcop-vicar
al Arhiepiscopiei Bucureștilor

† **Calinic Botoșăneanul**
Episcop-vicar
al Arhiepiscopiei Iașilor

† **Andrei Făgărășeanul**
Episcop-vicar
al Arhiepiscopiei Sibiului

† **Vasile Someșeanul**
Episcop-vicar
al Arhiepiscopiei Vadului,
Feleacului și Clujului

† **Paisie Lugojeanul**
Episcop-vicar
al Arhiepiscopiei Timișoarei

† **Marc Nemțeanul**
Episcop-vicar
al Arhiepiscopiei Ortodoxe Române
a Europei Occidentale

† **Sofian Brașoveanul**
Episcop-vicar al Arhiepiscopiei
Ortodoxe Române a Germaniei,
Austriei și Luxemburgului

† **Emilian Lovișteanul**
Episcop-vicar
al Arhiepiscopiei Râmnicului

† **Ioachim Băcăuanul**
Episcop-vicar
al Arhiepiscopiei Romanului
și Bacăului

† **Ioan Casian de Vicina**
Episcop-vicar al Arhiepiscopiei
Ortodoxe Române
a celor două Americi

† **Iustin Sigheteanul**
Arhiereu-vicar al
Episcopiei Ortodoxe Române
a Maramureșului și Sătmarului

† **Ignatie Mureșeanul**
Arhiereu-vicar al
Episcopiei Ortodoxe Române
a Spaniei și Portugaliei